

Tu pri nas na Kranjskem navajeni smo, zlasti po nižavah, pridelovati dvojen pridelek na leto, posebno se strniška ajda in strniška repa navadno dobro ponášati. Za ovsom pa navadno ne sejemo strnišnih pridelkov, ker prepozno dozoreva, ampak služi nam dobro v zaščiti detelji.

Ako mi je pa prilika dana, sejati take vrste seme, katero zgodaj zori, in po katerem morem tudi še strnišne rastline sejati, z veseljem se bodem poprijel te vrste. Po zgodnjem ovsu sejati morem še repo in tudi ajdo (zlasti sivo ajdo). Pri ajdi seveda ni vselej gotovo, da je ne pokonča zgodnja jesenska slana, ali v ti nevarnosti je pa tudi ona strniška ajda, katero smo sejali za oziminami; in kadar slednja ajda dobro prestane kritični čas, ponese se nam tudi ona, ki je bila vsejana po zgodnjem ovsu. Oni pa, komur ni do tega, da bi pridelal zrelo ajdo, okoristi se lahko tudi s tem zgodnje ovsove zoritve, da poseje sive ajde v krmljenje, katero pokosi ob času, kadar je ajda najbujnejše rasti. To je pri dobrem gnojenju vsekakor umestnejše, kakor pa puščati njivo prazno do prihodnje zimske setve ali zimskega oranja za „praho“.

Splošna redna prikazen pod našim vlažnim obnebom pa je poležano žito in tudi oves se ne more popolnoma ogniti ti nepriliki. Tu ima zopet zgodnji oves veliko prednost pred drugim navadnim, da njegova slama hitreje zori, in kadar pride čas neviht, začela je uže po malem rumeneti ter se stavi nevihti mnogo bolj v bran, kot ona navadnega ovsa. O tem času prešlo je pa tudi zrnje uže iz svojega nevarnega stanja, ker rastlina ne jemlje več tolikanj živeža iz zemlje, temveč se le selijo redilne snovi iz stebela v zrnje. Ako tedaj tako žito poleže, zrnje ne bode tolikanj občutilo ter se bode še dokaj dobro obredilo. Kadar ob istem času navadni oves poleže, pridelamo mnogo gluhega zrnja in plev, dobro dozorelega in polnega zrnja pa le malo.

Kakor je prej navedeno, porablja se oves navadno v zaščiti detelji. Tudi pri tej uporabi obnesel se je zgodnji oves jako dobro, ker detelja se mi je po ovsovi žetvi tako lepo razvila, da je velik nje del došel do cvetja, in košnja te strnišne detelje bila je jako bogata.

Pisatelju teh vrstic bila je prilika dana omisliti si iz graščin Njeg. ces. visokosti nadvojvode Albrehta tako vrsto ovsa, koji najmanj 14 dni prej dozori kot ono navadne vrste. Zrnje je kratko in debelo, ječmenove podobe, lepe, bele barve in primeroma jako težko (circa 30 funtov stari mernik), pri tem pa ima še to dobro lastnost, da prav bogato rodi. Na prostori „5 mernikov posetve“, pridelal sem ga 111 mernikov lepega ovsa. Seveda so bile njive v jako dobrem stanu.

Iz svoje skušnje morem tedaj to vrsto vsakteremu kmetovalcu najtopleje priporočati. Moji sosede kaj radi kupujejo ta oves ter so z njim jako zadovoljni. Prodajam pa tak oves po 12 gld. kvintal.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 24 Kje se dobodo železni krožci za nosove bikom? (J. M. v R.)

Odgovor: Najboljše take krožce, za krotenje bikov potrebne, izumil je profesor Rueff v Stuttgartu. Izdeluje jih tudi in prodava jako izvrstne Jožef Sobl, nožarski kovač v Gradci, Neuthorgasse 28.

Vprašanje 25. Imam tukaj v Ribnici malin, na katerem bi lahko kosti mlet. Sporočite mi, ali gre na navadnem mlinu kosti mleti, in ali je taka kostna moka dobra za pognojevanje? (M. P. v R.)

Odgovor: Kostni morajo biti za mlenje posebno pripravljene. Navadne kosti zmleti je težko, prave moke se niti ne da narediti. Take zmlete kosti v zemlji počasi razpadajo, zato je pa njih učinek prav neznaten. Kostem je treba poprej mast in, če treba, tudi klej (lim) odvzeti. To delo pa ni nič kaj preprosto in je težavno. Kostni, katerim je maščoba odvzeta, morete pa potem tudi na svojem mlinu dobro zmleti, dobljena moka pa je izvrstno gnojivo. Taka moka pokaže učinek šele ob letu. Ako pa hočemo, da bode precej delala, moramo kostno moko razkrojiti. Razkrojena kostna moka imenuje se kostni superfosfat. Ako imate dosti kosti na razpolaganje, ste srečni; svetujemo Vam, ravnati se po navodu, ki ga v prihodnjem odgovoru dajemo.

Vprašanje 26. Ali ni mogoče kosti doma narediti sposobnih za gnojenje? (L. K., župnik na K. pri Trziču.)

Odgovor: Mogoče, iz kosti dá se narediti tudi doma izvrstno gnojivo t. j. kostni superfosfat. Pred nekaj časom popisal je nemški strokoven list izdelovanje kostnega superfosfata tako-le:

Vzame in preskrbi naj se pred vsem zadosti velika posoda (čeber ali pa kak star in primeren sod), v katerega naj se vlije 100 litrov vode; tej vodi naj se potem jako varno in previdno dodá in prilije še 45 kilogramov navadne žveplene kisline, ali kakor po domače ljudstvo tej tekočini pravi: hudičevega olja. Posebne previdnosti je pri žvepleni kislini zato treba, ker ta, ako se z njo obleka kaj pokaplje ali celó polije, obleko precej razjé, ako pa s kožo našo v dotiko pride, tudi kožo precej počrni.

Ob prilivanji žveplene kisline v pripravljeno vodo razvije in nastane sama ob sebi intenzivna vročina v tej mešanici. V tako napravljeno mešanico, sestoječo iz 100 litrov vode in 45 kilogramov navadne žveplene kisline, zmeče se takoj potem še 100 kilogramov živalskih kosti; kosti za to so dobre, če so tudi še tako stare in se na óči slabe vidijo. Žveplena kislina prav precej prične kosti kemično krojiti in razjedati ter jih sčasoma v neko bolj redkemu testu podobno tvarino spremeni. Posoda, v kateri se ta kemični proces vrši, naj bole v tem času pokrita; a njena vsebina naj se pa od časa do časa (najbolje s primernim, lesenim drogom) dobro premešava. Ko so se vse kosti od konca razvezale in se v nekak klej spremenile, naj se iz posode vsa tvarina (najbolje na pod v skednju) izprazni;

tej iz kosti nastali in kleju podobni tvarini primešati mora se potem štirikrat toliko suhe in drobne prsti (zemlje) ali pa cestnega prahu, kot je tvarine same bilo. To vse skupaj meša in premetava se potem z lopatami toliko časa, da se je vse skupaj dobro spojilo in se nam zopet v nekak prah spremenilo. Suha prst ali pa cestni prah (kar se je ravno za primes vzelo) posrka vase gnojilne snovi (dele) razvezanih (bolje raztopljenih) kosti, jih udrzuje in pospešuje enakomerno razdelitev njihovo.

Cele kosti razpadejo in raztopé se v imenovani mešanici vode in navadne žveplene kisline v 6 do 8 tednih; v drobne koške raztolčene v teku največ 3 tednov, a v moko zmlete pa uže v 3—4 dnevih. Namesto suhe (drobne) prsti in cestnega prahu more se za primes raztopljenim kostem tudi mavec ali gips prav koristno rabiti.

Na ta način iz kosti pripravljeni umetni gnoj je najboljši, a pri vsem tem pa tudi po ceni in ne drag.

Ako vzamemo, da se za dobro pognojitev enega hektara njiv potrebuje 24 do 30 tisoč kilogramov dobrega in poštenega hlevskega gnoja, zadostovalo nam bode za enako dobro pognojitev istega kompleksa 350 do 400 kilogramov iz živalskih kosti pravilno narejenega superfosfatnega gnoja; tako trdi dr. G. Marek.

Superfosfatni gnoj prilega se skoraj vsaki zemlji in se pri vseh sadežih, ne le pri zrnji (žitu), nego tudi pri sočivji, korenstvu, gomoljinah, krmskih rastlinah, kakor tudi na travnikih posebno dobro splačuje. Superfosfatni gnoj ima tudi to posebno lastnost, da, kakor vsi hitro vplivajoči fosfati, pospešuje hitrejšo dozorev rastlinam in njihovim sadežem ter s tem ob enem njihovo vrednost gledé dobrote znamenito pomnoža, kar je gotovo tudi veliko vredno.

Poraba tega superfosfata je ravno taka, kakor kostne moke, o kateri smo v zadnji številki pisali. Svarimo superfosfat rabiti na slabo gnojni njivi; rabiti ga moremo le na dobro gnojni njivi, ali pa ob enem z drugim gnojem.

Vprašanje 27. V zadnji številki priporočate nam za kritje skednja strešno lepnico. Ker nameravam še to leto nad podom narediti nov strešni stol in streho, kakovost in svojstva strešne lepnice, s katero bi tudi jaz poskusil, mi pa niso znana, zato Vas prosim, da mi o tej stvari kaj več poveste. (A. R. v Br.)

Odgovor: Strešna lepnic je debel papir (papendekel), ki je s katranom (têrom) in z drugimi rečmi tako prirejen, da ga voda ne premoči in da se ga ogenj ne prime. Tovarne, katere lepnic izdelujejo in prodajajo, dajo navod, kako jo je rabiti. V trenutku nam ni znana nobena tvrdka, ki lepnic izdeluje, a hočemo Vam v kratkem tudi to naznaniti. Morda vé za tako tvrdko kedo izmed naših čast. bralcev? Všeč bi nam bilo, če bi kedo hotel sporočiti o skušnji, ki jo je naredil s strešno lepnic, kajti vemo, da se strehe, z lepnic krite, marsikje na Slovenskem nahajajo.

Vprašanje 28. Imam senošet, katero po enkrat na leto kosim. To senošet mi je črv letos močno

poškodoval, zato jo mislim s travnim semenom zasejati. Ali naj seme precej na rušnjo (ledino) sejem, ali kako naj naredim? Kje bi dobil najceneje travno seme? (J. P. na S. pri Bledu).

Odgovor: Ako Vam je naredil črv preveliko škodo, bolje je skoraj senošet preorati ter jo popolnem na novo zasejati. Ako pa škoda ni prevelika, prevlecite senošet prav dobro z ostro brano, posejte jo s travnim semenom ter to seme z isto brano povprek zavlecite. Vprašate: Kje bi dobil najceneje travno seme? To vprašanje ni umno. Najceneje seme je tudi najslabše. Kupite dobro seme, ki je zmes dobrih travnih semen, če tudi je drago plačate, kajti ceno seme je zmes slabih malo vrednih trav, ki ga komaj polovico skali. Sicer nam pa ne pišete, katero seme hočete imeti katere travne sorte itd. Priporočamo Vam, da se obrnete do P. Hüttig-a na Dunaji ter naročite pri njem seme. Pišite mu, kakšno zemljo imate, in on Vam bode za to zemljo primerne semenske mešanice poslal. Kilo tacega semena stoji 50 do 60 kr. Naslov tega trgovca je: P. Hüttig in Wien, Weihburggasse Nr. 7.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

C. kr. priv. južna železnica dovolila je znižane tarife za prevožnjo plemenske živine, kakor je lani naznanila dne 12. avgusta pod števil. 11.246, v tarifnej razvrsti I. Vendar treba je v to svrhu še posebnih izpričeval ali „atestov“, kakor jih zahteva za naše dežele ukaz c. kr. ministerstva trgovskega od 15. septembra 1882, števil. 28.205 (c. l. 1882, str. 1461), in od 16. decembra 1882, števil. 38.033 (c. l. 1882, str. 1916). To izpričevalo da prositelju ali c. kr. ministerstvo poljedelstva ali dotično okrajno glavarstvo, oziroma magistrat takšnega mesta, ki ima svoje statute, na Ogerskem pa kralj. ministerstvo za poljedelstvo, industrijo in trgovino.

Po tem takem so znižane tarife za prevažanje plemenskih živali z Ogerskega k nam in od nas v dežele ogerske krone dovolili le, kedar je bilo doloženih dvoje izpričeval, eno od ogerskega ministerstva, drugo od našega ministerstva za poljedelstvo ali od dotičnega političnega urada.

Iz tega je pa izviralo marsikojih sitnob in težav, ker se je moralo skrbeti za izpričevala iz obeh delov naše države. Temu se je sedaj v okom prišlo tako, da sta se naš minister poljedelstva in ogerski tako pogodila, da velja izpričevalo pri nas dobljeno tudi na Ogerskem in naopak: od ogerskega ministra podpisano izpričevalo priznava se tudi pri nas dovoljno.

Vsled tega je železniškim uradnikom pri nas naloženo, znižane tarife priznavati plemenskim živalim z Ogerskega ali čez Ogersko k nam pripeljanim, to pa tako, kakor je za takšno živino uže določilo kr. ministerstvo ogersko. Kmalu objavi se ta nova določba v vzajemnem sešitku tarif, del I., to pa v nje novem